

Säännöt suojaavat lasta netissä

Jos luulet tietäväsi, mitä lapsesi tekee netissä, luulet todennäköisesti väärin.

ALAJÄRVI

Minna Saloranta

► Kukapa päästäisi lapsensa tien päälle opettamatta tälle liikenteen sääntöjä ja käyttäytymisohjeita. Kotitietokoneen kautta avautuu kuitenkin toinen suuri ja vaarallinen maailma. Sinnekin lasta ei tulisi päästää seikkailemaan ilman opastusta.

Ongelma on, että Internetin ja tietokonepelien maailmasta vanhemmat tietävät yleensä paljon vähemmän kuin jo alakouluikäiset lapset.

Missä lapsi netissä liikkuu ja millaisia pelejä pelaa, kenen kanssa chatteilee, millaisia kuvia ja kommentteja julkaisee: siitä on kuitenkin syytä olla selvillä. Sekin on tiedostettava, että myös netissä kiustaan - esimerkiksi kuvia manipuloiden, toisen nimellä esiintyen tai jopa salasanoja huijaten - eikä keskustelukaveri ole välttämättä se, joka sanoo olevansa.

-Vaaroihin ei ole syytä yli-reagoida. Vanhemmilla on kuitenkin vastuu lasten suoje-
lusta myös netissä, muistuttaa JAPO:n palvelupäällikkö **Toni Harjula**.

Harjula selvittää tänä syksynä netin ja tietokonepelien koukeroita aikuisille kiertäessään vanhempainiltoja Finnet-yhtiöiden *Yhdessä - ei yksin* -kampanjan myötä.

GTA ei ole viaton rallipeli

Pelien ja palvelujen ikärajat ovat seikka, joihin kodeissa ei monestikaan kiinnitetä tarpeeksi huomiota.

-On ihan tavallista, että alakouluikäiset lapset pelaavat pelejä, joiden ikäraja on 18 vuotta. Tunnetuin tällainen peli on Grand Theft Auto eli GTA, jota luullaan usein harmittomaksi rallipeliksi, kertoo Harjula.

Japon palvelupäällikkö Toni Harjula on valottanut tänä syksynä nettimaailman faktoja koulujen vanhempainilloissa. Luento on saanut paljon hyvää palautetta vanhemmilta ja opettajilta ja sen on todettu tulleen todelliseen tarpeeseen. - On tärkeä seurata, mitä lapsi koneella tekee, huolehtia koneen suojauksista ja sopia yhteisistä pelisäännöistä, neuvoo Harjula.

Esimerkiksi GTA:ta monet vanhemmat luulevat harmittomaksi rallipeliksi. Kyseessä on kuitenkin peli, jossa varastetaan, tapetaan - ja uusimmassa versiossa höyrytetään tämä kaikki päihteiden käytöllä.

Todellisuudessa kyse on New Yorkin kaduille sijoituvasta pelistä, jossa varastetaan, tapetaan - ja uusimmassa versiossa myös käytetään päihkeitä.

-Esimerkiksi Thaimaassa peli on kokonaan kielletty sen jälkeen, kun se innoitti erään 18-vuotiaan nuoren tappaamaan taksikuskin.

Myös facebook-profiileja on paljon jo alakouluikäisillä. Yhtä-kään alakouluikäistä ei yhteisössä pitäisi näkyä, sillä palvelun ikäraja on 13 vuotta.

13 vuotta on paaluna myös mm. Habbo-hotellilla.

Japon / Finnet-yhtiöiden valistuskampanjaan kuuluva Ihana Internet ja norsun muisti -opaskirjanen on mukkea ja selkeä tietopaketti vanhemmille. Kirja on luettavissa osoitteessa www.finnnet.fi. Painettua versiota voi tiedustella Japolta.

www.pegi.info kertoo ikärajat

Helppo tapa varmistaa tietokone- tai videopelin sopivuus lapselle on yleiseurooppalainen PEGI-ikäluokitusjärjestelmä, jonka löytää osoitteesta www.pegi.info.

-Windowsin uusimpiin käyttöjärjestelmiin kuulu ominaisuus, että koneelle voidaan säätää ikäraja, jonka mukaan se sallii pelien pelaamisen, PEGI:n suosituksia noudattaen. Lapselle kannattaa luoda oma käyttäjätunnus, jolla rajoitus asetetaan toimimaan, neuvoo Harjula.

Tekniikka avuksi

Netin ominaisuuksiin kuuluu, että ilman koneelle asennettuja estoja voi lapsi päätyä tarkoitamattaan sivuille, jotka eivät hänelle sovi.

Oheistuotteena pieni surffaaja voi tulla hankkineeksi kotikoneelle viruksia.

Perusasioihin kuuluuikin Harjulan mukaan palomuurien ja virustorjuntaohjelmien hankkiminen.

Ilmaiseksi ladattavissa on mm. *web protection*, jolla voidaan rajata hakukoneiden tulokset siten, että lapsille sopimattomia sivuja ei esitetä.

Yhdessä - ei yksin -kampanja vie tietoa vanhemmille

ALAJÄRVI

JAPO toteuttaa parhaillaan yhdessä muiden Finnet-yhtiöiden kanssa laajaa valistuskampanjaa *Yhdessä - ei yksin*, jolla ICT-yhtiöiden ryhmä pyrkii edistämään lasten turvallista netin käyttöä ja medialukutaitoa.

Hankkeeseen kuuluu vanhempainiltavierailuja ja *Internet & norsun muisti* -opaskirja, joka on laaja tietopaketti mm. netin ilmiöistä, termeistä, peleistä ja ikärajoista.

Opaskirja on luettavissa sähköisessä muodossa osoitteesta www.finnnet.fi > lapset ja netti. Kirjasta kiinnostuneet voivat tiedustella sitä myös **Toni Harjulalta** Japon myymälästä.

Toinen kampanjaan liittyvä painotuote on fantasia-kirja *Hipsikka*, jota on jaettu kouluille lasten käyttöön. Lastenkirjan kirjoittaja **Jaana Kapari-Jatta** tunnetaan Suomessa Harry Potter -sarjan kääntäjänä.

Älä julkaise toisen kuvaa ilman lupaa

Etenkin hieman isompien tyttöjen nettiharrastuksiin kuuluu omien kuvien lataaminen eri sivustoille. Siitä, millaisia kuvia lapsi tai nuori itsestään netissä voi julkaista, onkin tärkeä käydä keskustelua.

-Kerran netissä julkaistu kuva tai viesti pysyy siellä aina. Ei pidä myöskään unohtaa, että toisen, kaverinkin, kuvan julkaiseminen ilman lupaa on laitonta.

Tämä on hyvä muistaa myös vanhempien itsensä esimerkiksi facebook-sivujaan päivittäessään.

Älä ryhdy juttusille vieraan kanssa netissäkään

Vakava riski netissä on grooming, joka tarkoittaa sitä, että aikuinen pyrkii tuttavaksi lapsen kanssa tavoitteenaan seksuaalinen hyväksikäyttö.

Tällaiset ihmiset hakeutuvat lasten ja nuorten käyttämille sivustoille.

Yksi nettipelien vaaroista onkin juuri keskustelumahdollisuus tuntemattomien pelikavereiden kanssa.

-Netissä pätee sama ohje kuin muussakin elämässä: lapsen ei pidä ryhtyä juttusille vieraan kanssa, Harjula korostaa.

Tiesitkö

- Toden ja tietokone maailman rajan katoamisella voi olla arvaamattomia seurauksia. Britanniassa erään avioeron syynä oli, että aviomiehen virtuaalihahmo oli pettänyt vaimon virtuaalihahmoa aikuisten nettipelimaailmassa.
- Toisen huonekalujen varastamista Habbo-pelissä on käsitelty Suomessakin jopa kärjillä.

Seksiehdotukset yleisiä

Hätkähdyttävää tietoa antaa Pelastakaa Lapset ry:n ja Helsingin virtuaalisen lähipoliisiryhmän netissä toteuttama kysely, johon vastasi yli 2000 alle 16-vuotiasta nuorta. Heistä kolmannes kertoi saaneensa netissä seksuaalisesti häiritseviä viestejä tai kuvamateriaalia. Yhtä moni oli saanut seksiehdotuksia tuntemattomalta henkilöltä. Viidennes kertoi myös olleensa seksuaalisessa web-kamerayhteydessä itseään selkeästi vanhemman tai aikuisen kanssa.

Kysely toteutettiin neljän nuorten suosiman verkkoyhteisön kautta.

Faktaa lapsilta

Myllykankaan koululla pohjustettiin Japan vierailuluento tekemällä 3.-6.-luokkaisille oppilaille kysely heidän tietokoneen ja netin käytöstään. Koteihin jaetussa kaavakkeessa pyydettiin seuraamaan viikon ajan koneella vietettyä aikaa ja listaamaan, mitä kaikkea koululainen koneella teki.

Tulokset ovat **Toni Harjulan** mukaan samansuuntaisia, mitä on tullut esiin myös muilla kouluilla vanhempien ja opettajien kanssa keskusteltaessa.

Näin kertovat 3.-6.-luokkaiset (26 vastaajaa)

Nettiyhteys kotona kaikilla. Tietoturvaohjelma 24/26. Tietokone omassa huoneessa 4/26.

Päivittäinen aika tietokoneella: 0-30 min n. 50 % vastaajista; 30-60 min n. 25 % vastaajista, 1-2 h n. 25 % vastaajista, 2-3 h päivässä muutama vastaaja.

Facebookissa 9/26, **YouTubea** käyttivät lähes kaikki.

Kaikki nettikaverinsa tuntee "elävässä elämässä" n. 50

%.

Kuvia on laittanut nettiin (pääasiassa facebookiin) 11/26.

Lasten pelaamia pelejä: Counter Strike, auto- ja rallipelit, Runescape, Mine Craft, virtuaalitali, Bomberman, Sims, Howrse, urheilupelit, Legon pelit, Star Wars, Star Stable.

Lasten pelaamia nettipeliejä: Habbo, Go supermodel, Rama city, 1001-pelit, Miniclip, Tallini, Aapeli

Muita käytettyjä sivuja ja palveluita: Spotify, Itunes, Stardoll, Hippos, irc-galleria, skype

Vinkit vanhemmille

- Aseta aikarajat peli- ja tietokoneille sekä netin käytölle. Huom: Uusista käyttöjärjestelmistä löytyy ominaisuuksia mm. käyttöajan ja ikärajojen valvomiseen.
- Luo lapsille ja nuorille oma käyttäjätili Windowsiin.
- Seuraa selainasetuksista säännöllisesti, millaisilla sivuilla lapsesi/nuoresi liikkuu.
- Kerro riskeistä, jotka Internetin käyttöön liittyvät.
- Käykää yhdessä läpi netiketti eli tietoverkon käyttöä koskevat sopivaisuussäännöt (www.internetopas.com/netiketti)
- Nettikilpailuihin ja rekisteröitymisiin pitää kysyä lupa. Muutoin yllätys saattaa odottaa seuraavassa puhelinlaskussa, sähköposti on roskapostia täynnä ja tietoja välitetty kolmansille osapuolille.
- Kerro salasanojen huijaamistavoista.
- Kerro Groomingista (viekoittelua, suostuttelua, houkuttelua).
- Käykää tietoturva-asiat yhdessä läpi.